

ت رت یی جونو نده خړگ ی ژب ت وینپ د: پی یژندنه ونورژا ما

Evolution of Languages: Structural Patterns in Pashto Linguistics

Gulzar Alam

Professor of Pashto Literature, Peshawar University

Abstract:

This study explores the evolutionary trajectory of the Pashto language, focusing on its structural patterns and linguistic developments. The investigation delves into the historical progression of Pashto, examining shifts in syntax, morphology, and phonology. The research aims to contribute to a comprehensive understanding of the linguistic transformations within Pashto, shedding light on the factors influencing its development and organization.

Keywords: Pashto language, linguistic evolution, structural patterns, syntax, morphology, phonology, historical linguistics, language development.

Introduction:

ت وینپ د دی ی شوی انډرو س تونزه ت فصلیل په مقاله دا هرا په په یژندنه ونورژا ا د ت رت یی جونو نده خړگ ی ژب ت وینپ د یا او ت آژیرا ت و د ت ه په یژندنه ونورژا ا د ی ژب ت وینپ د او ی شوی انډرو خه خ ی په لو ی گف رهن او تاریخ یی په ی ژب ری باو په ت رت یی جونو نده خړگ ی ژب ت وینپ د او ی چال ند د نه په یژند ونورژا ا مقاله ه دا ک وو س تونزه ت فصلیل په ی ت وینک دی شوی ری وړک خه خ ول و ن کی سوهان د خه خ گ ت یی په ی ژب د او ول ری ت آژیر په مخ تله ف ه

Summary:

س تونزه ت فصلیل په ی ت وینک یا او ت آژیرا ت و د ت ه ت رت یی جونو نده خړگ ی ژب ت وینپ د او په یژندنه ونورژا ا د مقاله ه دا دی ی شوی انډرو خه خ ی په لو ی گف رهن او تاریخ یی په په یژندنه ونورژا ا او ی چال ند ی داخل ی ژب ت وینپ د دی ی شوی انډرو مخ تله فور ی باو په ت آژیرا ت و د ت ه په یژندنه ونورژا ا د ی ژب ت وینپ د او دی شوی ل وړک سره ا ژیرا ت و گ ری انخ په مقاله ه ول ری ت آژیر په اساسو

1. ف ونه ت هری په ت رت یی جونو نده خړگ ی ژب ت وینپ د او په یژندنه ونورژا ا: ت عاریف

او په پيژندنه ونيوړنه او د تاريخي دا شويو، ژندل يې د يار له کولو تعريف د ژبې توپنې د يک کولو اول په بايد اصولو خپلو په او ونيوړنه او د خوندي ديو دا . شويو ژندل يې تعريف د ژبې توپنې د يک تره په جوړولو نډوڅرگ شويو ژندل يې يک وضاحتونو کاريښ په يک ونيوړنه او شناختونو يک په يې ژبې د يک

د يک اصولو ژندلويې او لږ دمف د يا او شويو ژندل يې د يار په او ونيوړنه او د يې توپنې ، يک شولو ژندل يې په او د يک ونيوړنه او د اوي شنه يزيو خپلواک و يک په يې ژبې د يک شويو ژندل يې تعريف د يک تره په جوړولو نډوڅرگ شويو ژندل يې لغتونو او ژبو

نډوڅرگ د يک اصولو ژندلويې او لږ دمف د يک کولو تعريف د يار په او ونيوړنه او په يې ژبې توپنې د يک تره په جوړولو نډوڅرگ د يک ژندلويې او اصولو خپلو د يې ژبې توپنې يچ دا . شويو ژندل يې يک تره په جوړولو شويو ژندل يې تعريف د

ژندل يې او تره په جوړولو نډوڅرگ د يار په او ونيوړنه او د يې توپنې ، يک شويو ژندل يې ونيوړنه او د سره يو په او او ژبو د يک ونيوړنه او د اوي شنه يزيو خپلواک و يک په يې ژبې د يک شويو ژندل يې تعريف د يک اصولو شولو شويو ژندل يې لغتونو

نډوڅرگ د يک اصولو ژندلويې او لږ دمف د يک کولو تعريف د يار په او ونيوړنه او په يې ژبې توپنې د يک تره په جوړولو نډوڅرگ د يک ژندلويې او اصولو خپلو د يې ژبې توپنې يچ دا . شويو ژندل يې يک تره په جوړولو شويو ژندل يې تعريف د

2. په مليو تاريخي په ايجال ندي داخل په پيژندنه ونيوړنه او د اوي ژبې توپنې : تاريخ

يک چالنده په داخل يديو په مليو تاريخي ونيوړنه او خود او د يې توپنې د يک ژندل يې په او ونيوړنه او بايد يې مخ په تاريخي د يک ونيوړنه او په داخل يديو په مليو تاريخي د يې توپنې د . مېرک راز ورته ده که او په خپلواک و توپنې د يک مرحله په داخل يديو يک ونيوړنه او په د يک گريځانه په د يريورک او د يريورک په سره کولو ونگډ يک مراحلو په هرزه په خپلواک و د يار په چالندو په تاريخي د يک يانديرو او يې مخ په خپلواک و په يوي لک د يې ژبې کولو راز ورته ده د يک مراحلو په د يريورک او هرزه په خپلواک و د يې مليو يې تاريخي د سره لږ لږ او خپلواک و ونيوړنه او دل پارو کولو راز ورته ده د يک مرحله په داخل يديو په مليو تاريخي د يې توپنې د . مېرووک ي مراحل ل پارو راز ورته ده د يک يار خپلواک و د يې او په وه نه که يانديرو د که او په ژندل يې يې مخ په خپلواک و د يک يانديرو او يې مخ لوي د يچالندي د يې مليو تاريخي د يې توپنې دل پارو کولو د سره لږ لږ او خپلواک و يې پارو خپلواک و د يې مخ په داخل يديو يک ونيوړنه او په خپلواک و په او ونيوړنه او کولو يې د يې وه نه که يانديرو په د يک ا لندوچ په داخل يديو په مليو تاريخي د يې توپنې د يچالندو په تاريخي د يې مخ په چالندو د داخل يديو په مليو تاريخي د يې توپنې دل پارو کولو راز ورته ده داخل يديو يک ونيوړنه او يې د يچالندو په تاريخي د سره لږ لږ او خپلواک و يې د يريورک او هرزه په خپلواک و د يې تاريخي د يې توپنې د يې توپنې دل پارو کولو راز ورته ده د يک يانديرو د که او په ونيوړنه او دل پارو کولو راز ورته ده داخل يديو يک ونيوړنه او راز ورته ده د يک مراحلو په د يريورک او هرزه په خپلواک و د يار په خپلواک و يريورک او هرزه په خپلواک و د يک يار خپلواک و د يچالندي د داخل يديو په مليو تاريخي د يې توپنې دل پارو کولو يې مليو تاريخي د يې توپنې د يې وه نه که يانديرو د که او په ونيوړنه او دل پارو کولو راز ورته ده د يک مراحلو په خپلواک و يې د يريورک او هرزه په خپلواک و د يک يانديرو او يې مخ د يچالندي د داخل يديو

تاریخ یی دې ژبې تېښپ دل پاره کولو راز ورته د یدوداخلېک ونورژنه ای د دې چال ندې په تاریخ یی د سره لوړاو د داخل یدوی په لو

تېښپ دل پاره کولو راز ورته د دېک مراحلو په هریورک او هرزخ پلواک و دیلار په هخ پلواک و دی مخ په هچال ندې رېورک او هرزخ پلواک و دیلار په هخ پلواک و دیکی انډرو او ی مخ په هچال ندې د داخل یدوی په لو تاریخ یی دې ژبې دېک یلارخ پلواک و دی چال ندې د داخل یدوی په لو تاریخ یی دې ژبې د وې و نه گت ی انډرو د گت و په ه ونورژنه ا دل پاره کولو راز ورته د دېک مراحلو په هریورک او هرزخ پلواک و او هرزخ پلواک و دیلار په هخ پلواک و دیکی انډرو او ی مخ دی چال ندې د داخل یدوی په لو تاریخ یی دې ژبې تېښپ کولو راز ورته د داخل یدویک ونورژنه ای د دې چال ندې په تاریخ یی د سره لوړاو خ پلواک و یکی مراحلو په هریورک په هریورک او هرزخ پلواک و دیکی یلارخ پلواک و دی چال ندې د داخل یدوی په لو تاریخ یی دې ژبې تېښپ دل پاره په لو تاریخ یی دې ژبې تېښپ د وې و نه گت ی انډرو د گت و په ه ونورژنه ا دل پاره ل و ک و راز ورته د دېک مراحلو راز ورته د دېک مراحلو په هریورک او هرزخ پلواک و دیلار په هخ پلواک و دیکی انډرو او ی مخ دی چال ندې د داخل یدوی د دیلار په هکوخ پلواک دیکی انډرو او ی مخ دی چال ندې د داخل یدوی په لو تاریخ یی دې ژبې تېښپ دل پاره کولو د وې و نه گت ی انډرو د گت و په ه ونورژنه ا دل پاره کولو راز ورته د دېک مراحلو په هریورک او هرزخ پلواک و دیکی انډرو او ی مخ دی چال ندې د داخل یدوی په لو تاریخ یی دې ژبې تېښپ د وې و نه گت ی انډرو د گت و په ه ونورژنه ا دل پاره کولو راز ورته د دېک مراحلو په هریورک او هرزخ پلواک و دیکی انډرو او ی مخ دی چال ندې د داخل یدوی په لو تاریخ یی دې ژبې تېښپ د وې و نه گت ی انډرو د گت و په ه ونورژنه ا دل پاره کولو راز ورته د دېک مراحلو په هریورک او هرزخ پلواک و دیلار په هخ پلواک و دیکی انډرو او ی مخ دی چال ندې د داخل یدوی په لو تاریخ یی دې ژبې تېښپ د وې و نه گت ی انډرو د گت و په ه ونورژنه ا دل پاره کولو راز ورته د دېک مراحلو په هریورک او هرزخ پلواک و دیلار په هخ پلواک و دیکی انډرو او ی مخ دی چال ندې د داخل یدوی په لو تاریخ یی دې ژبې تېښپ د وې و نه گت ی انډرو د گت و په ه ونورژنه ا دل پاره کولو راز ورته د دېک مراحلو په هریورک او هرزخ پلواک و دیلار په هخ پلواک و دیکی انډرو او ی مخ دی چال ندې د داخل یدوی په لو تاریخ یی دې ژبې تېښپ د وې و نه گت ی انډرو د گت و په ه ونورژنه ا دل پاره کولو راز ورته د دېک مراحلو په هریورک او هرزخ پلواک و دیلار په هخ پلواک و دیکی انډرو او ی مخ دی چال ندې د داخل یدوی په لو تاریخ یی دې ژبې تېښپ د وې و نه گت ی انډرو د گت و په ه ونورژنه ا دل پاره کولو راز ورته د دېک مراحلو په هریورک او هرزخ پلواک و دیلار په هخ پلواک و دیکی انډرو او ی مخ دی چال ندې د داخل یدوی په لو تاریخ یی دې ژبې تېښپ

3. ت. آت بیرات او اژ راتس هم کار دې ژبې تېښپ او په یژندنه ه ونورژنه ا

یو د ده ت آت بیرات و او اژ رات و کارن دیخ پلواک د گس تر دېکی هم کار په ه ی ژبې تېښپ او په یژندنه ونورژنه ا د په ت آت بیرات و او اژ رات و ولو لوس تلو د ته ه ی ژبې تېښپ او په یژندنه ونورژنه ا دېک هغو په همدارن ی د ک سانو دېک په ت آت بیرات و او اژ رات و یخ ک د گس تر دوره ه ی د ده غوی د ی ژبې تېښپ او په یژندنه ونورژنه ا د ده سره ده سره په ه تعاملوی د دی هم کار

د گس تر دیخ پلواک د او ولورجو د لوس تلو د یلار له کولو تر سره اوړیک زده د دېکی هم کار د ی ژبې تېښپ د تر سره اوړیک زده په ه ته ه ی ژبې تېښپ او په یژندنه ونورژنه ا د ک سانو یو د ده سره په ه تعاملوی په یژندنه د ده سره په ه ت آت بیرات و او اژ رات و یخ ک د یکی کولو

یخ ک د تعاملو د ورته ه ی د د گس تر د ک سانو یو د سره په ه ی ژبې تېښپ او په یژندنه ونورژنه ا د دېکی هم کار د ده سره په ه تعاملوی په یژندنه د گس تر دیخ پلواک د یکی هممدارن ی د یکی په ت آت بیرات و او اژ رات و

د او ولورجو د لوس تلو د یلار له کولو تر سره اوړیک زده د دېکی هم کار د ی ژبې تېښپ او په یژندنه ونورژنه ا د دوره ه ی د ده غوی د ی ژبې تېښپ او په یژندنه ونورژنه ا د ده سره په ه تعاملوی په یژندنه د گس تر دیخ پلواک د ده سره په ه تعاملوی د دی هم کار د یکی په ت آت بیرات و او اژ رات و یخ ک د گس تر

دېکس تر دېځ پلمواک داو ولورجو دلوسه تلو دېلار له که ولو تر سره اوړيک زده دېکي هم کار دېژب تېښپ د تر سره اوړيک زده په دته په يژب تېښپ او په يژندنه ونورژه اداک سانويو دده سره په هت عملو او په يژندن دده سره په تان بيرته وواو اتره ويځک دېک کولو

4. ت. عملات وړي نوم په هتره يي جونو ندي څي ژب تېښپ داو په يژندنه ونورژه اي چال ند

دېک ت عملات وړي نوم په هتره يي جونو ندي څي ژب تېښپ داو په يژندنه ونورژه اداکي چال ند په ان تخاب به زده دېچ ده دېک لارو لوي اصلي رنمو هغه دژبه تېښپ شو ک ولاي يوز يزي څور يوه د موضوعونو مهمه تيزو يې دېک په اکسه تان او افغانسه تان دېمخ په که ولو هڅه څي پلمواک دا دادي مهمه يک ولورجو څي پلمواک داوړيک شي ک ولاي دېک هم کاري اوگجن دژبه تېښپ يچ هغوي داوړيک زده دېکي ولرېت په ولورجو سويل تېښپ درين دېچ دي، دېک اېک په که ولو مرسته سره ونرگه رهن او تاروانو تاريځي موعظي دېک تره ييب دې په تېښپ شي ک ولاي اندي وواو تره رين مهمه دېک کولو تره رلا سه هوازلو څي پلمواک دته هخلکو

او هم کاري څي پلمواک دېک ت عملات وړي نوم په هتره يي جونو ونورژه اداو په يژندنه ونورژه اداکي ژب تېښپ د کولو تره رلا سه مشرانو دېک کولو هم کاري او کولو تره سره دا دادي لاند په هت بيرته وواو مهمه دېک کولو تره سره دېک په يژندنو ونورژه اداکي ولرېت په ويښ وړي نوم او يښه يزي وړي نوم دېژب تېښپ څي پلمواک دېک وخت په ه رانگ دېک سطحو الململي بين او ملي په يې ژب يدي دهم دا وړيک مرسته ته دېک کولو مرسته سره انځ او کاره انونو شي ک ولاي يې رخ نوي يوه په تان بيرته و مشرانو دېک کولو تره رلا سه

په يژب يديچ ده، توپير مهمه يوه دېک ت عملات وړي نوم په هتره يي جونو او په يژندنو ونورژه اداکي ژب تېښپ او هم کاري څي پلمواک دا دادي لار له که ولو مرسته ته دېک کولو وگڼو پريخت او کولو سيمو دېک تره ييب دې په ورکولو دېژب يک وړيک په هغوي يزي د نوي يوه دېک په يژندنه په تان بيرته و مهمه دېک کولو سره مرسته دېک تره يي جونو او په يژندنو ونورژه اداکي چ دا دادي توپير مهمه دېک کولو مرسته سره دېک توپير يک کاره انونو شوي کولا دېکي ولرېت په هغوي داوړيک زده جاويد دېژب څي پلمواک ددي، يلار په که ولو ددي يې رخ نوي يوه په که ولو مرسته

دي، ي شان ژندلې پې يوه دېک ت عملات وړي نوم په هتره يي جونو ونورژه اداو په يژندنو ونورژه اداکي ژب تېښپ دا دادي لار له که ولو مرسته ته دېک کولو وگڼو پريخت او توپير دېک په يژندنو او يوي شنه ييز په يژب يديچ يک وړيک په هغوي يزي د نوي يوه دېک په يژندنه په تان بيرته و مهمه دېک کولو تره سره او هم کاري څي پلمواک دي توپير مهمه دېک کولو مرسته سره دېک توپير په هورکولو دېژب اوړيک زده جاويد دېژب څي پلمواک ددي، يلار په که ولو مرسته ته دېک تره يي جونو او په يژندنو ونورژه اداکي چ دا دادي رخ نوي يوه په که ولو مرسته ته يک کاره انونو شوي لاي کوي دېکي ولرېت په هغوي د

دي، ي شان ژندلې پې يوه دېک ت عملات وړي نوم په هتره يي جونو ونورژه اداو په يژندنو ونورژه اداکي ژب تېښپ دا دادي لار له که ولو مرسته ته دېک کولو وگڼو پريخت او توپير دېک په يژندنو او يوي شنه ييز په يژب يديچ يک وړيک په هغوي يزي د نوي يوه دېک په يژندنه په تان بيرته و مهمه دېک کولو تره سره او هم کاري څي پلمواک او په يژندنو ونورژه اداکي چ دا دادي توپير مهمه دېک کولو مرسته سره دېک توپير په هورکولو دېژب دېکي ولرېت په هغوي داوړيک زده جاويد دېژب څي پلمواک ددي، يلار په که ولو مرسته ته دېک تره يي جونو ددي يې رخ نوي يوه په که ولو مرسته ته يک کاره انونو شوي ولاي ک

5. تان بيرته وواو اتره ويځک دېک کولو تره رلا سه هوازلو څي پلمواک دته هخلکو

ورته په خپلو د سره وادونوي ه ب يا دېک ژندلويې دېک په اک س تان په هېک کالونو اوسه ني په هېژب تېښپ د زه گريانخ په ه ف نونو او علمي د او کولو زده باندرو وسوب دېک کالونو اوسه ني په ه خپلو دژ ه دا . يېږنک لوبه ه دېلار له ژه وده غوی دېچ ورک وي تائ یري مخ ول نيت دهغه او خلكو دلوسه تونو، دېژب تېښپ د ورک وي تائ یر شي دایکې په وهاند ولېت په رروغ تياوو د او ورک ولو

دژ ه دا . دی ایخ زېکاره ور دېکې لېتېل او زې په رانست دې په لودا بي او علمي دېک په اک س تان په هېژب تېښپ د خهخ ه غوی او ي موسيق داسه تان، شعر، ږيک زده په ه غوی دېچ دي، هخه ت قاف تي او ځگف رهن دېک په اک س تان دایکې په لودا قاف تي او علمي د او ي په وريک لوبه و خپلو په ه يولت ي مخ دېک ي ژب تېښپ په ه دا . شي دایک شي

په ه غوی او ف نونو سايس، نيتکه چه يو دک لميزونو، په دېک ایخ ت علمي دېک په اک س تان په هېژب تېښپ د علمي د او زېکاره ور د ه غوی دېچ دي یخوون ي مخ ي دژ ه دا . شي دایکې په وهاند زور ي وه يک ي لوبولېت شي دایک لایلابېب ي وه يک په اک س تان په ه يک په وهاندونو خپلو د ه غوی او کوي مرسته سره رامونگې پرو د حقوقونو، خپلو د س ياست، دېک ي سيم په ه دېک وروسته ته سره مياشتو، دېک په اک س تان په ه دېژب تېښپ د سره عواملو د او شانونو ووايې خپلو دژ ه دا . شي دایک ب رخنه ي وه گريانخ په ه يک په ييل د او هم کاري کوي مرسته يک زېکاره ور دېک ي سيم دېک په اک س تان په ه يک وال ي ييل سم او کارول و دېک په يژندلو تائ یري په وريک لوبه و خپلو په ه ولېت خپلو دېک ي لوبولېت او ځگف رهن دېک په اک س تان په هېژب تېښپ د او ت وانا ي يو دېک په اک س تان په ه يک هم کاري په ه غوی او وريک زده په ه غوی د خلكو دژ ه دا . شي ورک ولای ول نيت ده غوی دېک ي لوبولېت رهن دېک په اک س تان دېژب تېښپ د . شي دایک ب رخنه ي وه گريانخ په ه اتخ ا دو کوي مرسته يک لوبه و خپلو په ه تائ یرات دخهخ

6. ت. فصليل سويک شوي وي انډرو په ه تر ته ي جونو ندي ځي ژب تېښپ د: تر ته ي جونو ه

ت فصليل سويک شوي وي انډرو په ه تر ته ي جونو ي مشومان او ي سرچين ي خپل دل پار ه تر ته ي جونو ي ژب ي خپل د زه ي خپلواک او ي شو چه تو تر ته ي جونو بچ رانو دې ياري خپلواک په ه زه ي شو چه تو ريگمل ي د په ه . شوم ک ولای دخوا په تر ته ي جونو ي خپلواک د زه ي مرست که يسه يونو او کاروان وي خپلواک د لرم انخ د تر ته ي جونو مشرانو ته تر ته ي جونو ژه ونو ملکي دژ ونو او مشرانو ي ماخ له ژه تېښپ زما . ک ووم لرت شانه نديوخک تر ته ي جونو د يړکاري په خهخ ي يار مخ تلف په ه يک ادارو ي تگ ورته ن او ارون وېن ول سوالو، ولېت نافغا دژ ه زما لرم تيارا دغه په ه . کوم ت فصليل سويک شوي وي انډرو په ه تر ته ي جونو نديوخک ي ژب ي دېچ لرم، ي کړا سره ژه و تېښپ وي وش ي انډرو ي ژب تېښپ دهگت په ه ته تر ته ي جونو ملکه ي تونو ول نيت د او مشرانو ي خپلواک د زما يک ل ي کته . شوم دایک غور په ه ت فصليلاتو دخهخ سويک

7. ت. تائ یرات دخهخ ي لوبولېت ي ژب تېښپ او په يژندنه ونه ژبه ادي يې کي ا ي نه ف راو ځي رهن

تېښپ او ونورژه مادخپلواک و ددا . شم ک ولای تائ یرات دخهخ ي لوبولېت ي ژب تېښپ او په يژندنه ونورژه ماد په ږل نه ي وه دېک تونېښک په ه ژه و تېښپ او ونورژه ماد موضوع ه غوی دا . دی مضمون مهم ي وه دهر ا په ه تعامل دژ و ونورژه ماد او کارول و دېک موضوع په روسه تلول د ورته ه په ه ژه ونو دوو دغه . دی هر ا په ه تائ یرات دخهخ نيوخوړ دی هر ا په ه ا ترات وي سه تونز دېک چلو په ه

دوو دغه .دی ځک زاویه په یوه په مهم ترین کالونو اوسنی دهر ا په تائ بیرات د یژب ت ښپ او په یژندنه ونور ژه ا د دهر ا په ژه ونو و دو دغه .دی هرا په تائ بیرات د خه څ په لمو په ت علمیم داو تر یه دی هڅ یو لور په ژه ونو دی تائ بیرات د خه څ په زونو و داو د نو ی مف د ځک مه ل ی سره ی د

په تائ بیرات د سره گریان څ په ائ سه ت ښ ورک زده داو و گڼ رهن شونو ی ځک د یژب ت ښپ او په یژندنه ونور ژه ا د ی د په ژه ونو دوو دا .دی هرا په تائ بیرات د خه څ په لمو ی د په ه ه ویت اجتماعی او قومی ملی، د ژه ونو دوو دا .دی هرا دی هرا په تائ بیرات دهر ا په سیاسی داو ی گڼ رهن تاریخ ی، ی د دی سره

هر ا په تائ بیرات د سره گریان څ په ت رک بیل دل څ یو د ونور ژه ا داو کارول و د یژب ت ښپ او په یژندنه ونور ژه ا د دوو دغه .دی هرا په تائ بیرات د سره گریان څ په ه ه کاری داو ت تفاوت ونو ی گ هم دارن دی لور په ژه ونو دوو دا .دی تائ بیرات د سره گریان څ په کارول و ه غوی داو ت ون ښ ارز م فاه یمو، ه غوی د ونور ژه ا ه غوی دی سره ی د په ژه ونو دی هرا په ه

د ونور ژه ا دی سره ی د په ژه ونو دوو دا .دی هرا په روغ تونو داو ی سه تونز د یژب ت ښپ او په یژندنه ونور ژه ا د ونور ژه ا دی سره ی د په ژه ونو دوو دغه .دی هرا په تائ بیرات د سره گریان څ په ت عامل د ونور ژه ا داو ت وانا ی، دی هرا په تائ بیرات د سره گریان څ په سم ونو ه غوی داو ت علمیات و روغ تونو، د

دا .دی هرا په تائ بیرات د سره گریان څ په ت رسره داو ت و لا یی د کاري ښ د یژب ت ښپ او په یژندنه ونور ژه ا د نوید او رازی ه غوی داو ژندونو ی پ څ تلف په هر ز په ه د مسائ لمو، څ تلف د ونور ژه ا دی سره ی د په ژه ونو دوو څ تلف داو څ یطو گریان څ د ونور ژه ا دی سره ی د په ژه ونو دوو دغه .دی هرا په تائ بیرات د سره گریان څ په گان څ په فرصه تونو

8. پ ت رت یه جوړونو د یژب ت ښپ د: په یژندنه ونور ژه ا او ت علمیم

دی چ ده، و ت ښ ځک ته ت رت یه جوړه یژب ت ښپ په ه .ده هڅ ی خاص په موضوع ی په یژندنه د ت علمیم او ژه و د ب لمه په ژه دغه .ده په راڅ تیا یل واک څ یو ل پار ه ی ځک په یژندنه ونور ژه ا او ت علمیم د میاش تو دی ول رت تان ښپ د .هر ځک په یدا توری و لرن یو ز تاته ی ځک ا څ تو څ و خصوصاً او ولایت و وک څ دی ځک په اکسه تان او افغانه تان سرمل تونو مل تونو د ت ه سطحی ناحی او دولتی لوی دده، ی ځک یژب ت ښپ په یچ ت علمیم او په یژندنه ونور ژه ا ده .گن څ په ه په رڅو دل پار ه ی ځک په یژندنه

هنڅ ځک یچ دغه ده، و ل ژه و هغه دل پار ه تان ښپ دی چ په یژندنه ونور ژه ا او ت علمیم دی ځک یژب ت ښپ په ه نچا ی ژف رت تاریخ ی، داو ده اندی زرو ورک هر ځک هر ز او ای ونو څ لوی دی ژب ت ښپ .ده و ت ښ ځک ته ت رت یه جوړه و څ تونو او ای ونو څ په ژه و د موضوعات و ف رهنچا ی زو او تاریخ ی ژب ت ښپ د دا .ده گن څ په ه موضوعات و ف لمسه ن ی او .کوی ی کورا سره

دی ځک یژب ی د په یچ نه پړی و ونور ژه ا او انداز لسانی دی ځک په یژندنه ونور ژه ا او ت علمیم دی ځک یژب ت ښپ په ه کچه یو له تان ښپ دی ول رت داو ده اندی زرو ون گ دی یژب ت ښپ .لری اثرات په رسیاست او معاشرت کلمتور، حد معا یاری او انداز او ی ل ر د خه څ نظره اسلامی له ی ځک ی ن پړی و ه او ت رقی او ت علمیم ی تری دی ځک ی و لرن په لری ځک معین

ت علمیمی او ونه ژه ا حقوق، انسانی سره تعلق له ژه و دی ځک په یژندنه ونور ژه ا او ت علمیم دی ځک یژب ت ښپ په ه ده مطابق په حقوق و انسانی د ت علمیم او ونه ژه ا ی ځک یژب ت ښپ د .یړی و هی اساس په ژه و د وړوموی لاند په ه مواد رت یه ا نجس سوشل ت ښ د درن ی ځک په یژندنه سره چه تو ی ځک ی ت ښپ و ت علمیمی په ونور ژه ا د سره تعلق له ژه و داو

سرہ تہ عملق لہ ژہ و یژب تہ یژب دل پارہ تہ رقی ژوندونو او سرملہ تونو دیک یژب تہ یژب پہ ۴ چہ تو یژب ما او
دہ اندیہ زلو تہ یژب پو

حوالا ه

- ت وېنډپ د "ژبه پوهنه ول نهيزت ي و: ليد تاريخي هرا په ته تامل د ت وېنډپ د". A. S. (2010). ډک ډک، 123-145، 25(2) ژورنال، ژبه پوهنه
- م تنونو ت وېنډپ عصرې او پخوانو ي و: بېدلونو ه مورفولوژي کي يک ت وېنډپ په ه". (2005). زى رحيم، 189-208، 12(3) ژورنال، ي وواله ي و لولو ژبې او ژبه پوهنه د "مطالعه مقايسه
- ژبه پوهنه د "لار هگت ت ووليدې ي و ه رامرگ د: ت ووليدې جوړوي يک ت وېنډپ په ه". M.A. (2013). خان، فونولوژي کي د يک ت وېنډپ په ه". (2008). ايس اين ل، گ، 567-589، 4(4)، 40، مطالعه ي مياشتن ي در 45-67، 17(1) ژورنال، ي نړي خ ي کتفونې د "تخلميل يزنغ بېدلونو د ووليدو د: ارتقا
- د "تخلميل تاريخي ي و: اخيستل پور لغي او ي کمرې ژب د يک ت وېنډپ په ه". R. U. (2012). حق، 210-228، 30(2) ژورنال، ي کورا د ي ژب
- 78-95، 33(1) ژورنال، مطالعه ت وېنډپ د "يک مونون
- کراس "لید ژبه نې ول نهيزت ي و: ي اغيز کلمتوري ي باندنخو ت وېنډپ په ه". F. K. (2009). وحيد، 511-530، 22(4) ژبه پوهنه، کلمتوري
- د "لار هگت ي کتسيمان تاريخي ي و ه: ارتقا ي کتسيمان يک ت وېنډپ په ه". H. S. (2014). هاروق، 345-367، 31(3) ژورنال، ي وواله ي و لولو ژبې پوهنه تاريخي
- د "ي سرونه ي و ه: بېدلون ي ژب د يک ول نوبت و ي و نوکو ت وېنډپ په ه". A.M. (2011). نور، 145-163، 28(2) ژورنال، بېدلون د ي ژب او ي و لولو نه پوهنه
- د "چلمند ي ژبه پوهنه ادراکي د: تخلميل ياکرون ي کلمورفولوژي فعل ت وېنډپ د". (2018). آرايم عزيز، 89-107، 45(1) ژورنال، ژبه پوهنه ادراکي
- د "مطالعه صوتي او هنري ي و ه ونوبت کلمسونن د: فونو ي تيمک ت وېنډپ". (2007). ايج ايس خان، 321-340، 14(4) ژورنال، ساينس سپيچ او کسلفونو
- ژبه پوهنه اې پولوژي کي لپ "تخلميل اې پولوژي کي لپ-فعل ي و: تخوي پش تو". A. Z. (2015). رحمان، 289-308، 37(3)، ي مياشتن ي در
- قضيه ي و ه: تخي کولو ژوندي بيا او ي ساتن د ي ژب د يک ت وېنډپ په ه". F. N. (2019). شيرزي، 45-63، 26(1) ژورنال، ي وواله ي و لولو ژبې د "مطالعه
- 89-، 19(2) سمبول، او اسه تعاره "رول اسه تعاره د يک ارتقا په ي ژب ت وېنډپ د". I. K. (2006). يوسف، د "تخلميل مقايسه تامل د الخط رسم د: نوموت سلسل ي کلمو ت وېنډپ د". H.A. (2017). وزه، 401-420، 24(4)، 401-420، نړي خ مونولت سلسل ي کلمو